Gömörszőlős, a fenntartható falu

Egy nemzetközi díj odaítélésének hiteles története – Az ökológiai központ környezetvédő modellje

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Gömörszőlős és a walesi Vale of Glamorgan nyerte el a 41 tagállamot tömörítő Európa Tanács idén először odaítélt Táj-díját – jelentette párizsi tudósítónk. Ezzel a nemzetközi környezeti szakértőkből álló ötfős zsűri a kis lélekszámú észak-magyarországi faluban elindított közösségi program eredetiségét és példaértékűségét ismerte el. A komoly erkölcsi elismerésnek számító díjat – amely része az Európa Tanács nagyszabású „Kulturális öröksége" kampányának – december 8-án Rigában nyújtják át hivatalos ünnepség keretében.

T. Kovács László, Gömörszőlős polgármestere tegnapelőtt még nem tudta, hogy a település bármilyen díjat nyert, illetve hogy bármilyen nemzetközi pályázaton egyáltalán indultak volna. Igaz, ez nem először fordult elő, hiszen tavaly Gömörszőlős a British Airways légitársaság „Turizmus a holnapért" díját nyerte el a „Fenntartható falu" című pályázattal, amelyről az önkormányzatnak ugyancsak nem volt tudomása.

Mi történt? Gömörszőlősön figyelemre méltó modellkísérletet kezdett nyolc évvel ezelőtt a miskolci központú Ökológiai Intézet. Az intézet tanulmányt készített a százöt lakosú elöregedett, munkanélküliséggel és szegénységgel sújtott kistelepülés szociális, kulturális és demográfiai helyzetéről, majd olyan programot indított, amely a kézműves hagyományokra és a természeti adottságokra alapozva igyekezett kimozdítani a falut az elzártságából. A környezet védelme, a táj megóvása elsőrangú szempont volt. Ezt figyelembe véve alakították ki a vetésforgós biogazdaságot, amelyet a szélkerék által felhúzott vízzel locsolnak, és építették a napkollektorokkal ellátott házat. A több lépcsőben megvalósuló program eredményeképpen Gömörszőlősön az idegenforgalmi szezonban több mint kétezer turista fordul meg, akik közül sokan vásárolnak az élő múzeumként – kézműves technológiával – működő helyi gyapjúfeldolgozóban előállított szőrmepulóverekből.

A program a nyolcadik évben – az idén – első alkalommal hozott annyi bevételt, amely meghaladja a ráfordított kiadásokat.

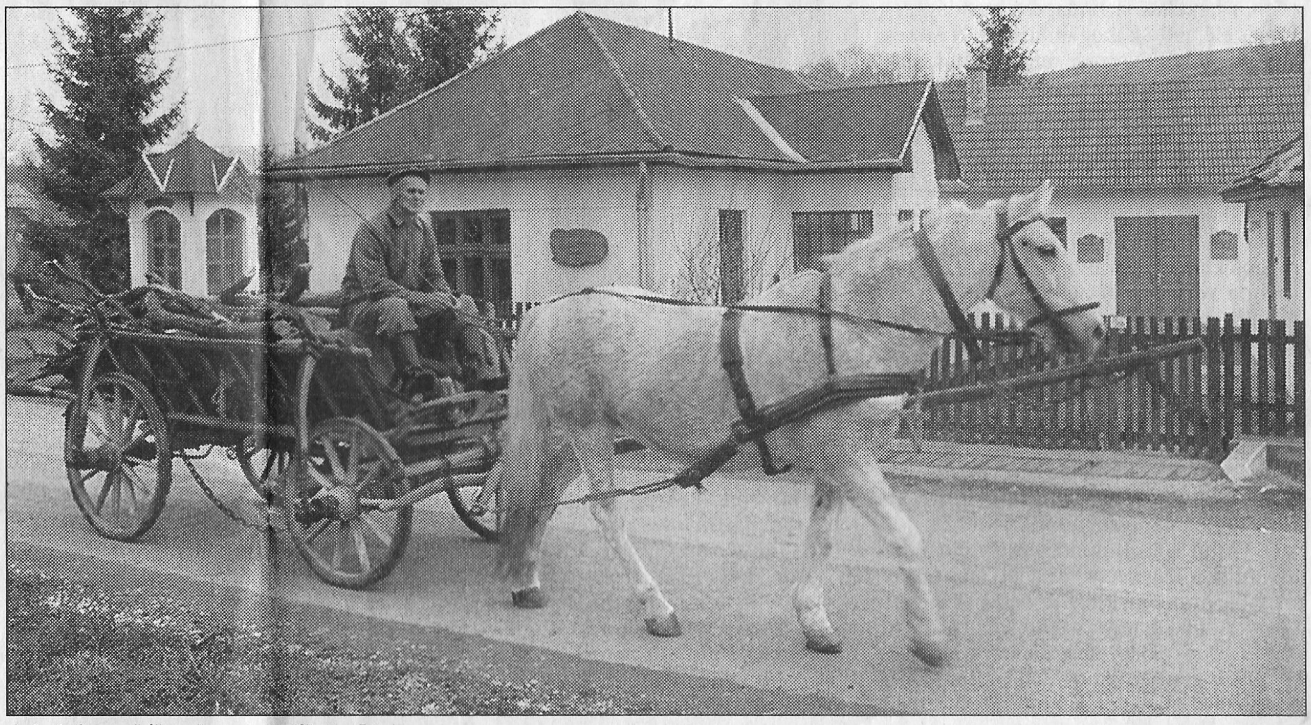

A helyi gazdáknak nem telik traktorra FOTÓ: SZABÓ BARNABÁS

– A fenntartható fejlődés elméletét 1987-ben fogalmazta meg az ENSZ – mondja Gyulai Iván, az Ökológiai Intézet igazgatója a szervezet miskolci irodájában. – Nagyon leegyszerűsítve arról van szó, hogy a lakosság olyan módon gazdálkodjon a

környezetet. Intenzív mezőgazdaság, nagyüzemi művelés, vegyszerezés azért nincs, mert a helyi gazdáknak nem telik traktorra, vegyszerre. A tradicionális, nadrágszíjparcellákon, kézi vetéssel történő gazdálkodás pedig illik az ökológiai központ környezetvédő modelljébe. Hasonlóképpen a környezetvédelmi problémák is kezelhetők, de ennek csak részben oka az, hogy a lakosság alacsony fogyasztású, így kevés szemét képződik.

– A fenntartható fejlődés elméletét 1987-ben fogalmazta meg az ENSZ – mondja Gyulai Iván, az Ökológiai Intézet igazgatója a szervezet miskolci irodájában. – Nagyon leegyszerűsítve arról van szó, hogy a lakosság olyan módon gazdálkodjon a

gazdaság megteremtése, amely úgy képes a gyarapodásra, hogy közben nem teszi tönkre a saját környezetét. Gömörszőlős, mint kis lakosságú, elszegényedett, határ menti, zsákutcában található falu, ideális terep egy ilyen modellkísérlethez. Négyféle, egymást kiegészítő vertikumot indítottunk el, ezek a következők: gyapjúfeldolgozás, organikus mezőgazdaság, turisztika és alternatív technológiák. Helybéli embereknek teremtettünk munkát, bebizonyítottuk, hogy a környezet sérelme nélkül is létezhet gazdasági fejlődés. Persze fejlődés lett volna az is, ha a faluban megtelepszik egy befektető, aki gyárat épít, az azonban a

Gömörszőlős napközben majdnem teljesen kihalt település benyomását kelti, az utcákon senki nem jár. A boltos kora délután éppen zár, s egy kérdésre azt válaszolja: az ökocentrumról megvan a maga véleménye, de inkább nem árulja el.

Firtatnám, van-e kocsma a faluban, ahol az emberek véleményét megkérdezhetném.

– Ez a kis ház a kocsma – mutatja. – De csak négytől hatig van nyitva.

Az egyik házból kijövő fiatalasszony egykedvűen megjegyzi: neki nincs véleménye sem az ökológiai intézetről, sem a most nyert díjról.

T. Kovács Lászlót, a falu polgármesterét otthon találom. Azt mondja, lapunk

– Különben jól tudunk együttműködni velük, a helyi igazgató például az öttagú képviselő-testületnek is a tagja – teszi hozzá a polgármester.

A szóban forgó igazgató, Visnyovszky Tamás – eredetileg biológia-kémia szakos tanár – öt éve e program miatt költözött Gömörszőlősre.

– Nagyon egyszerű oka van annak, hogy az Ökológiai Intézet nyújtotta be a pályázatot – mondja Visnyovszky Tamás. – Az Európa Tanács ugyanis két pályázatot hirdetett meg, egyet önkormányzatok, egyet pedig társadalmi szervezetek számára. Az önkormányzatok pályázatát a walesi Vale of Glamorgan nyerte, a társadalmi szervezetek pályázatát pedig